

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Любен Караниколов

по обявения конкурс за професор по професионално
направление 3.6 право (административно право и
административен процес), от СУ „Св. Климент Охридски” в
ДВ, бр. 3 от 24. 01. 2014 г.

1. В обявения от СУ „Св. Климент Охридски”, в ДВ, бр. 3 от 24. 01. 2014 г. конкурс за професор по административно право и административен процес е подала документи само доцент Мария Гавраилова Славова, доктор по право.

Познавам Мария Славова отдавна като колега, учен и преподавател и още от 1988 г., когато тя пое лекции в Центъра по следдипломна квалификация към Висшия икономически институт, имам непосредствени впечатления от нейната работа. Проследил съм във времето научното и професионално израстване на Мария Славова. Известно ми е, че освен лекции по административно право и административен процес, е чела и чете лекции от областта на специалната част на административното право в СУ „Св. Климент Охридски”, в Новия Български университет, в Бургаския свободен университет, в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” и в Югозападния университет „Неофит Рилски”. Особено интересни, и някои от тях за първи път предлагани в страната, са лекционните курсове по нормотворчество, документооборот, бежанско право, медийно

право, права на малцинствата, право на неправителствените организации, международно административно право и европейско административно право.

Мария Славова е харесван от студентите преподавател, защото предлага лекционния материал, обогатен с множество практически казуси и сравнително правен анализ. Мария има богат международен опит от специализации във Великобритания, Франция, Германия и САЩ, което ѝ позволява да поднася лекциите си в заинтригуваща форма и с прагматична за професионалната реализация на студентите перспектива. Особено важно е да се отбележи, че доц. Мария Славова непрекъснато се стреми към въвеждането на дисциплината европейско административно право в учебните програми на правните училища у нас и първа я предлага като част от дисциплината международно административно право.

Преподавателската и научната дейност на Мария Славова вървят ръка за ръка с участието ѝ в работата на централната държавна и местната администрация, в Народното събрание, Министерския съвет, Столичния общински съвет, в Арбитража на микропредприятията и в адвокатурата. Така очевидно теоретичните ѝ познания се обогатяват и с разностранен практически опит, който от своя страна се отразява върху качеството на публикациите ѝ.

В резултат на натрупания опит Мария написа интересни съчинения, посветени на въпроси от общата и от специалната част на административното право, административния процес и

публичната администрация, така и в областта на административното наказване, конституционното право, борбата с корупцията и защитата на правата на децата.

2. Доц. Мария Славова представя, за участие в конкурса за професор, списък от научни трудове, публикувани след хабилитацията ѝ през 2004 г., които включват 14 статии, 6 студии, 3 монографии, резензия и съставителство. Тези публикации не са част от дисертацията ѝ, нито от трудовете, представени за хабилитация през 2004 г.

Представените в конкурса за професор трудове на Мария Славова показват последователност в научните ѝ интереси и задълбоченост на научните търсения, но съдържат и много нови постановки, с които се обогатяват съществуващите знания в областта на административно право и административния процес. Изведените в трудовете препоръки почиват на задълбочен критичен преглед на действащата правна уредба, на съдебната практика и на доктриналните виждания. След 2004 г., когато се хабилитира, Мария Славова насочва научните си интереси към едни от най-актуалните и често дискуссионни въпроси на правото, чиито отговори имат теоретично и практическо значение за развитието на правото и за усъвършенстване на централната и местната власт и съдебната система. Мария се занимава с въпросите на борбата с корупцията, защитата на човешките права, с необходимостта от закон за изпълнителната власт, с проекта на закон за административното наказване, за отсъствието на

съответна на европейската публична администрация у нас, както и с развитието на дискреционната власт.

Прегледът на представените трудове показва по категоричен начин, че доц. Мария Славова има разностранни научни интереси и работи в своите произведения върху актуални и важни за правото въпроси, като дава навременни предложения за усъвършенстване на закондателството.

3. Първият монографичен труд, представен за участие в конкурса за професор по административно право и административен процес е „Българският омбудсман. Административноправни въпроси”, издаден през 2014 г. от Университетското издателство „Св. Климент Охридски”. Изследването е първото по рода си у нас и е продължение на интереса на автора към проблемите на институцията на омбудсмана, демонстрирани в публикуваната през 2000 г. монография „Обмудсманът. Българската перспектива. Предложения de lege ferenda”. Новата книга обаче е посветена на административноправните въпроси на институцията, на основата на десетгодишния опит от приложението на специалния закон за омбудсмана. Монографията от 2014 г. предлага цялостен поглед върху възникването, същностните характеристики и логиката на развитие на института у нас и в държавите-членове на Европейския съюз.

Монографията е от 160 страници, които обхващат историята и развитието на институцията в България, правната ѝ уредба, конституирането, структурата, дейността и производството пред

омбудсмана, отчетността, отговорността и финансирането му, както и омбудсмана като национален превантивен механизъм. Монографията завършва с обстойна библиографична справка и предметен указател на основните понятия, които са изследвани в труда. Българският омбудсман е съпоставен с европейския омбудсман, като са потърсени проекциите на развитието на институцията, които са приложими при българските условия.

Направен е анализ на практиката на Конституционния съд, и на ВАС, създадена по инициатива на омбудсмана, както и новата му роля на Национален превантивен механизъм.

Изследването се фокусира върху обосноваване на необходимостта от преосмисляне на модела на институцията в конституционен план, като се предлагат, *de lege ferenda*, разпоредби, които изчерпателно да изброят административните услуги, под надзора на омбудсмана, уточняване на основанията за предсрочно освобождаване от длъжност на омбудсмана, което да е в правомощията единствено на Конституционния съд, да се предвиди процедура по отхвърляне на годишните доклади на омбудсмана, като форма на контрол върху дейността му, включването на дейността на юридическите лица в надзорната компетентност на омбудсмана и преодоляване на анонимността на жалбата и сигнала до омбудсмана.

Към рецензирания труд, могат да бъдат направени и някои **критични бележки**. Критичният патос на изложението е конструктивен, но следва да се подкрепи с предложения за място-

то на Националния превантивен механизъм, който наистина се разминава с основното предназначение на институцията.

Може също така да се помисли в бъдеще и за анализиране на въпросите, по които омбудсманът сезира Конституционния съд и да се направят предложения за развитие на специалното законодателство от областта на монополното предлагане на административни услуги и защита на правата на човека и гражданина.

4. Вторият монографичен труд, представен за участие в конкурса за професор по административно право и административен процес, е „Административнопроцесуалният кодекс. Критичен преглед на практиката по приложението и предложения за усъвършенстване на уредбата” на издателство ФЕНЕЯ, издаден през 2014 г., в обем от 387 страници. Изследването е в съавторство, като приносът на кандидата е в точки 1-21, 30-34, 36-40, 45-52, 60-62, 74-78, 101-114. Като се има предвид обстоятелството, че съавторът Васил Петров е задочен докторант в ЮФ на СУ ”Св. Климент Охридски”, с научен ръководител Мария Славова, работата му върху изследването следва да се възприема в голяма степен като елемент от процеса на неговото обучение.

Изследването е задълбочен коментар на практиката по приложението на АПК у нас, в светлината на европейското административно право и решенията на европейските съдилища като очевидно има съществен принос по проблеми от изключително значение за административното право и административния процес и съдържа множеството предложения с

оглед на бъдещото законодателство и правораздавателна практика.

В работата се очертава тенденцията към развитие на нови институти на административния процес, като е аргументирано виждането, че възприетият вариант на европейски модел на административно правосъдие, е преди всичко ориентиран към защита на конституционния ред, но в частност са пренебрегнати известни практически ракурси на защитата на правата на гражданите. Обоснована е необходимостта от преосмисляне на модела и едно съвременно разрешаване на разпределението на дейността по правораздавателните производства между съдилищата и съдиите, което отчита преместването на акцента върху прецизното и навременно функциониране на съда.

Основното достойнство на труда е логическата последователност на изложението, през което авторът умело води читателя през текстовете на кодекса, категоричността при анализа и отстояването на основополагащи за процеса принципи. Трудът се отличава с приноси в следните насоки: правотехническо подобряване на уредбата, нови, прагматизирани текстове по материалноправни въпроси като понятието за индивидуален и нормативен административен акт, предложения за облекчаване на натовареността на съдилищата и реализиране на принципа на бързина и процесуална икономия, с цел приключване на делата в разумен срок.

Към критичните предложения могат да се отнесат препоръките силно дискуссионните тези на автора да бъдат

подкрепени с по-сериозни мотиви от националното правораздаване, а не само от европейското и международното административно право и процес. Направените критични бележки не могат да повлияят на общата положителна оценка на рецензираните трудове.

5. В заключение си позволявам с пълна убеденост да заявя, че кандидатът отговаря на критериите и е изпълнил изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България за получаване на научното звание професор и да препоръчам, с оглед на качеството на рецензираните трудове и цялостното творчество и дългогодишната преподавателска дейност на кандидата, на уважаваното жури да вземе решение, с което да даде научното звание “професор” по административно право и административен процес на доц. д-р **Мария Гавраилова Славова**.

София, 16.06.2014 г.

Член на научното жури:
(проф. д-р Любен Караниколов)